

na radiju i televiziji pretežno slušali pró-
ći, izáći, potěći, i to od naših vrsnih glu-
maca. To bi bilo pravo pristajanje uz po-
lutisućljetnu okomicu, a nikakav cik-cak.

A što se tiče naglasaka u stranih riječi,
prilagodbeni uzorci već dugo postoje, učini-
nili su svoje u desecima tisuća riječi i dalje
djeluju. U skladu s njima može se norma u
ponećemu i anticipirati. Tako se u nas i ra-
dilo. I sve je to unutarhrvatski proces.

Ako netko, nakon svega, tvrdi kako
se u našoj akcentologiji i naglasnoj normi
sve bitno dogodilo u posljednjih nekoliko
godina, onda mu je najbolje reći da to
nije istina. A kada tko, odbrojavajući od
početka sedamdesetih godina, tvrdi da je

morao čekati još “teških dvadeset godi-
na”, onda mu to treba priznati, ali drugi
nisu ni tad čekali. A i dijete zna da nam
danas, hvala Bogu, nitko ne može name-
tati normu odozgo, izvana. Međutim, tko
je već i prije djelovao, a tko čekao, što se
tiče hrvatskoga naglašavanja, lako se
uvjeriti pogledom na bibliografije Jezika,
Filologije i Hrvatskoga dijalektološkog
zbornika.

Hrvatska normativna akcentologija i
hrvatska naglasna norma danas imaju sa-
mo jedan put i bezbroj stranputica. Tko
dobro gleda, moći će se snaći u toj mreži
smjerova.

Stjepan Vukušić

SLOGA NA KRAJU AKCENTOLOŠKE POLEMIKE

*Neka se utvrdi kao što kaže Vukušić:
novoštokavsko je prenošenje naglasaka
baš u svakoj prilici i pod svaku cijenu za
hrvatsku naglasnu normu – nerealno!*

Nakon kratkog polemiziranja is-
hod se, što se hrvatskog jezika
tiče, nije ni mogao poželjeti po-
voljnijim. Utvrđeno je, naime, suglasje da
je silazno naglašavanje nepočetnih slogova
unutarnja osobina hrvatskoga stan-
dardnog jezika – da to nisu “neprihvat-
ljiva naglasnonormativna pravila”. Naša
je autorska strana s time potpuno zado-
voljna, jer nam i nije bilo do drugoga,
nego do što točnijeg opisa naravi posto-
jećeg (implicitnog) hrvatskog standarda.
Nije nam ni do pronalazaštva ni do
prvenstva, koje nismo ni spominjali. Da-
pače, dostatno smo za tu temu navodili
druge autore, pa i našeg kritičara, i to

relevantnim i karakterističnim citatima.
Molimo čitatelje da uzmu do znanja da
ovim autorima nije do toga da se u pole-
mici raščišćavaju razlike između našeg
“podupirati” da postoji otvorena moguć-
nost silaznih naglasaka na nepočetnim
slogovima i oponentovog opažanja da te
pojave ima i da je stoga “inzistiranje na
novoštokavskom prenošenju naglasaka
baš u svakoj prilici i pod svaku cijenu za
hrvatsku naglasnu normu – nerealno”. Mi
smo rekli u prvom našem članku da je za
veliku većinu posuđenica, ali ne i za pre-
težitu, “sasvim legitimno da se kodificira
i silazni naglasak na nepočetnim slogovi-
ma ako suvremeni jezični osjećaj tako
traži” (sam završetak članka, Jezik, 43,
str. 138.), te da “silazno naglašen može
biti bilo koji slog u riječi” u drugom član-
ku (Jezik, 44, str. 70). G. Vukušić pak
smatra da ta pojava “... nije neznatna, ali
ni baš jezgrena za hrvatski jezik”. I u to-

me je sav spor, po našem mišljenju nevažan, te smo i samo suglasje u podnaslovu izrazili Vukušićevim riječima. Ako je za koga ostalo otvorenim jesu li Hrvatska i hrvatski jezik potpuno oslobođeni od pritiska sa strane tek od 1990., možemo ponoviti da je tako i da to ne moramo dokazivati, jer je to očigledna činjenica. Drugo je pitanje imamo li i kakav imamo projekt za njih oslobođene, ali o tome se ne može usput raspravljati.

PROTIV ŠTOKAVSKOGA PURIZMA

(Mile Mamić: Jezični savjeti, Hrvatsko filološko društvo Zadar, Zadar, 1996., str. 229)

Ako netko tko je svjestan da je u jeziku dobro sve što je svrhovito, ipak odluči napisati knjigu jezičnih savjeta, istodobno znajući da i propisana norma nije za uvijek, da književna baština ponekad ne može biti čvrst oslonac i da se jezik kao sustav u standardnome liku nikada u potpunosti ne ostvaruje (u hrvatskome sustavu, primjerice, *l* na kraju sloga alternira s *o*, ali u standardnome hrvatskom normativni su likovi *sokol* i *orao*), onda se moramo zapitati zašto to čini i na kojim temeljima kani sazidati svoju građevinu. Točnije, pravo je pitanje pred čitateljem o što će pisac takvoga priručnika odmjeravati "svoju" normu. Koji je to "idealni" hrvatski kojemu teži svojim jezičnosavjetničkim prijedlozima.

Povijest hrvatskih jezičnih priručnika savjetničke naravi istodobno je povijest različitih viđenja idealnoga hrvatskoga.

Ovim smo o temi rekli sve što je bilo nužno reći da se potpuno raščiste stajališta, razgrnu motrišta i jarko rasvijetli misao. Nećemo se dati navući odmicanjem predmeta rasprave u neočekivane sporedne smjerove, na erističku dijalektiku kojom, kako označava Schopenhauer, vlada umijeće prepirke da se uvijek bude u pravu, per fas et nefas.

I. Škarić, Đ. Škavić, G. Varošaneć-Škarić

Svima je njima zajednička jedna crta: hrvatski je jezik u pisanju kvaren: dijelom iz neznanja, dijelom iz nebrige, koju još u *Planinama* Zoranić spominje ("ah, nepomnjo i nehaju jazika harvackoga!"), a najviše nepromišljenim unošenjem "tuđinaka" – riječi, fraza i izraza stranih naravi hrvatskoga. Misao o "pošpurenosti" hrvatskoga tuđicama proteže se od Zoranića preko Kurelca, Kuničića, Trnskoga, Zore, Rožića, Andrića, Maretića, Broza, Brabeca, Pavešića, Vidovića (da spomenem najvažnije) pa do Mamića. Sastavljani su popisi loših i manje loših riječi i oblika, navađane primjedbe tipa može li ili ne može hrvatski što "podnijeti", borilo se protiv talijanizama i germanizama, protiv rusizama i bohemizama, a u posljednjoj fazi, da paradoks bude veći, i protiv kroatizama. I to sve u ime idealnoga hrvatskoga! A kakva je i koja je narav toga hrvatskoga, nije se moglo izravno saznati ni iz jednoga od takvih priručnika. Nema naime dosada nigdje opisa hrvatskoga jezika kao "čistoga" sustava, pa nam ostaje svima skupa, zajedno s piscima jezičnosavjetničkih priručnika, da se